Werelddag voor waterrijke gebieden

Spaans Lagoen nog lang niet veilig

ORANJESTAD — Op 2 februari werd de Dag voor waterrijke gebieden gevierd. Op deze dag, die in het Engels *World Wetlands Day* heet, wordt stilgestaan bij het ecologische belang van waterrijke gebieden. Om deze te beschermen is er een internationaal verdrag. Het Spaans Lagoen is daar in 1980 al voor aangemeld, maar het gebied is zeker nog niet 'veilig'. Sterker nog, er zijn nog tal van bedreigingen voor het unieke gebied.

Het Spaans Lagoen vormt een uniek, waterrijk element in de natuur van Aruba.

Wetlands zijn gebieden die minder dan zes meter diep zijn. Het zijn plekken waar zoetwater en zeewater met elkaar mengen en waar goede leefomstandigheden zijn voor vissen, krabben, sponzen en oesters. Wetlands zijn niet alleen mooi, maar ook onmisbaar voor trekvogels en deze gebieden gebruiken om op krachten te komen.
Andere voorbeelden op Aruba van wetlands zijn de diverse saliña's en de Bubali Plas. Er zijn ook nog resten van mangrovebossen, zoals bij Isla di Oro. Het Spaans Lagoen is echter het enige oorspronkelijke wetland op Aruba.

In 1971 werd er een verdrag opgesteld om deze gebieden te beschermen. Nederland heeft zich bij dit zogenaamde Ramsar-verdrag aangesloten. In het waterrijke Nederland zijn 43 gebieden die de status van wetland hebben, op Bonaire zijn er vier kleinere gebieden (Slagbaai, Golomeer, Het Lac en Pekelmeer) en Klein Bonaire met de omringende zee, samen ongeveer 2000 hectare groot, die deze status hebben.

In 1980 werd het Spaans Lagoen als gebied aangemeld voor het verdrag, omdat het een uniek element vormt in het Arubaanse landschap. Waarschijnlijk zijn er meer gebieden geweest die ooit wetland waren. Een voorbeeld is het lagoen in Oranjestad, maar deze lagune is gekanaliseerd en de mangrovevegetatie is weggekapt. Bij Zeewijk zou er mogelijk nog een andere zijn geweest, maar dit gebied werd in 1937 opgevuld voor de uitbreiding van de raffinaderij.

De aanmelding van het Spaans Lagoen bij de Wetlands Conventie betekent niet dat de bescherming van het gebied is gerealiseerd. Zo kwamen er vorig jaar nog meldingen binnen van het illegaal dumpen van afval en van olie afkomstig van auto's. In de jaren daarvoor werd met de viering van San Juan het grootste vuur van die dag in Spaans Lagoen ontstoken. En elke dag zijn er wielafdrukken zichtbaar van crossende motorrijtuigen.
Minder zichtbaar, maar wel bekend, zijn de lozingen vanuit trucks met giertanks die hun inhoud in het water loosden. De plaats waar dit gebeurde is tegenwoordig afgezet met palen om de lozingen te verhinderen.
En door aanleg van de oude laaggelegen brug werd de circulatie van het zeewater minder dan in de oorspronkelijke situatie. Hierdoor neemt de sedimentatie toe en valt te verwachten dat het Spaans Lagoen langzaamaan zal dichtslibben. Dat dit proces al lang gaande is, valt onder meer te zien aan het afsterven van de mangrovebomen aan de landzijde van de lagune. Als de natuur zijn gang kon gaan, zou de vegetatie zich naar de zeekant van de lagune verplaatsen, maar de brug voorkomt dat.

CONCEPT

In 1996 werd naar aanleiding van de Structuurnota Natuur en Landschap een conceptbeheersplan opgesteld. Dat werd gedaan door de Directie Landbouw, Veeteelt, Visserij en Markthallen (DLVV). De sectie Natuur & Landschap van DLVV beheert het gebied.
Vooruitlopend op de goedkeuring van dit conceptplan, zijn er looppaden aangelegd in het gebied en is er een veld met aloëplanten gerestaureerd. Vanwege bezuinigen moest er voorlopig worden afgezien van grote inrichtingswerkzaamheden.
Het vaststellen van een beheersplan is een van de voorwaarden in het Ramsar-verdrag. Een andere voorwaarde is dat het gebied heel precies in kaart wordt gebracht om voor- of achteruitgang te kunnen vastleggen. De afmeting van Spaans Lagoen is voorlopig geschat op 70 hectare.
De belangrijkste voorwaarde uit het verdrag is dat de bescherming van het gebied wordt vastgelegd in nationale wetgeving. Er is echter een groot gebrek aan juristen die zich voor de overheid bezighouden met het opstellen van wetgeving. Facundo Franken van DLVV kent die realiteit, maar vindt het jammer dat het conceptbeheersplan nog niet van een wettelijk kader is voorzien.
Maar DLVV zit ondertussen niet met de armen over elkaar en werkt samen met een particuliere organisatie aan de productie van materiaal om in het onderwijs te gebruiken. "Met deze katernen willen we voorlichting geven en de jeugd wijzen op het belang van dit gebied", aldus Franken.
Verder verwacht hij dat dit jaar met het congres WildAruba een nieuwe impuls kan worden gegeven aan de bescherming van het Spaans Lagoen. Het is de bedoeling dat er tijdens dit congres een actieplan wordt opgesteld met praktische ideeën om de natuurbescherming op Aruba te realiseren. Dit congres staat gepland voor de laatste week van augustus.

VOORLICHTING

DLVV hoopt dat, met de al genomen maatregelen, de voorlichting en het betrekken van alle belanghebbenden, de Werelddag voor waterrijke gebieden volgend jaar ook voor Aruba meer inhoud krijgt dan alleen maar een 'kalendermelding'.